

Boixeda

Sant Mateu de Bages

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Demarcació de Castelltallat
Emplaçament Ctra. BV-3003 i seguir per pista quasi fins Castelltallat. 200 m abas cal Ferrer camí N i després W
Alçada: 780

Coordenades:

Latitud: 41.8042
Longitud: 1.62295
UTM Est (X): 385606
UTM Nord (Y): 4628954

Classificació

Número de fitxa 08229 - 512
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Medieval Modern Contemporani Popular
Segle XII-XX
Estat de conservació Bo
Protecció Inexistent
Tipus de protecció: Inexistent
Observacions protecció: Pla especial del catàleg de masies i cases rurals en sòl no urbanitzable (núm. 81)
Data aprovació: dc., 20/01/2010 - 12:00
Accés Fàcil
Ús actual: Residencial
Titularitat Privada
Titular: 001206600CG92H0001KU
Autoria de la fitxa Jordi Piñero Subirana
Data de registre de la fitxa: dl., 11/12/2017 - 01:00

Descripció

Masia de dimensions força grans, d'origen medieval, emplaçada en un petit replà d'un contrafort nord de la serra de Castelltallat. Consta d'un cos residencial de planta rectangular (amb planta baixa més un pis i golfes) que té adossat un cos més petit al sud i, a llevant, un seguit de construccions que tanquen una mena de barri, amb un cobert de treball i la pallissa. El portal principal de la masia s'ha mantingut ben bé a tocar del cos adossat, que pràcticament cobreix tota l'antiga façana principal, encarada a migdia. El cos antic, però, és fruit de diverses ampliacions. A la façana de llevant es conserven restes del que sembla un antic finestral gòtic geminat. La resta de façanes, actualment a pedra vista, tenen poques obertures, sempre emmarcades amb llindes i brancals de pedra. Pel que fa al cos adossat a migdia, es força modern (construït el 1903) i destaca per una galeria formada per una sola arcada. L'interior de l'habitatge ha conservat molt bé la tipologia tradicional, incloent-hi un antic celler amb arcs apuntats diafragmàtics. També és interessant la pallissa, amb un gran arc d'entrada i la coberta davantera en voladís, així com un safareig que es troba situat a uns metres de la casa, a l'angle sud-est. El cobert que l'aixopluga ha estat parcialment refet, però a l'interior es conserva el safareig originari, que es nodreix amb aigua que va ser canalitzada (ja al final del segle XIX) des de la font de Boixeda.

Observacions:

A la finestra sobre el portal principal: 1788 En una finestra de la façana de llevant: 1791 A la llinda del portal del cos adossat: R.T. 1903 Data a l'escala interior: 1913 Portal del barri: Pera Tomasa añ 1850 A la pallissa: 1800 Informació facilitada per Montserrat Morera Duocastella i per Josep Bastardas

Història

Segons un document de 1135 (RODRÍGUEZ, 2009: 563-564), en aquesta època el mas Boixeda formava part d'una condomina vescomtal dels Cardona (és a dir, un territori en condomini) que tenia quatre masos en total. Dos apareixen clarament identificats: Roters i Boixeda. Els altres dos podrien ser Valentines (mansum de Bela de Fonte Morello) i Codony (mansum Raymundi Agrani). El possible finestral gòtic seria un testimoni de l'origen medieval d'aquest mas. Sembla que al segle XVII els seus propietaris ja eren la família Tomasa. Així, en un capbreu de Castelltallat fet l'any 1686 pels ducs de Cardona hi consta el mas del Comellar de Boxeda. Suposem que podria ser aquest. El propietari és Gili Tomasa, que paga com a cens una gallina per Nadal. La família Tomasa s'ha mantingut en aquest mas fins a l'actualitat. Segons la inscripció d'una llinda, a mitjans de segle XIX l'hereu era Pere Tomasa. A principis de segle XX ho era Ramon Tomasa Oliva, el qual es va casar tres vegades (d'una branca del tercer matrimoni, amb Rosa Planas Gaspà, en fou descendent l'alcalde Soldevila de Manresa). Ramon Tomasa va fer importants obres a la masia. El 1903 es construï el cos adossat a migdia, i el 1913 es portà a terme una remodelació a l'interior del cos antic: s'habilità una escala més àmplia i la gran sala que hi havia va quedar substituïda per l'actual, més petita. Ramon Tomasa va portar a terme una altra obra destacada, que consistí en una canalització per portar l'aigua de la font de Boixeda, a uns 600 m, cap al safareig de la casa. Més tard, el 1895, l'aigua es va fer arribar fins a l'estable, on hi havia un abeurador per a les mules, i després fins la mateixa aigüera de la cuina. Durant molt temps va ser de les poques masies que tenien aigua corrent. I encara el 1929 es construï un dipòsit per emmagatzemar l'aigua sobrant. Fill del primer matrimoni de Ramon nasqué Josep Tomasa Trull, que es casà amb Calamanda Torra Noguera. L'hereu d'aquest matrimoni fou Josep M. Tomasa Torra, que es casà amb Montserrat Morera Duocastella. Aquest matrimoni ha tingut dues filles.

Bibliografia

AA.DD (2017). Memòries Castelltallat. Història popular de la pagesia al municipi de Sant Mateu de Bages. L'Arada, SCCL, p. 22, 25-27, 58, 59, 65, 95, 96, 111, 113, 116, 128, 135, 137, 145, 151, 152, 200, 208.

GRUP SOLUCIONS MANRESA (2009). Pla especial del Catàleg de masies i cases rurals en sòl no urbanitzable de Sant Mateu de Bages. Ajuntament de Sant Mateu de Bages (núm. 81).

RODRÍGUEZ BERNAL, Francesc (2009). Els vescomtes de Cardona al segle XII. Una història a través dels seus testaments. Lleida, Universitat d'Estudis Ilerdencs - Fundació Pública de la Diputació de Lleida, p. 143-151.

